

Tuore väestölaskenta osoittaa, että lähes 60 prosenttia Viron asukkaista on uskonnottomia. Etnisten virolaisten keskuudessa on eniten uskonnottomia, yli 70 prosenttia. Uskonnollisimpia ovat slaavit.

Viro on maailman maallistuneimpia maita

– Asiantuntija kertoo syitä tilanteeseen

Viron tuoreen väestölaskennan mukaan noin 59 prosenttia maan asukkaista on uskonnottomia. Kyselyyn vastanneista vain 29 prosenttia kertoi kuuluvansa johonkin uskontoon.

Vuodesta 2000, eli viimeisten parinkymmenen vuoden aikana, uskonnottomien määrä on nousut lähes kahdellakymmenellä prosentilla. Sen sijaan uskonnollisten määrä on pysynyt samana. Tätä voi selittää se, että vielä vuonna 2000 lähes joka kolmas kyselyyn vastanneista joko kieltäytyi kertomasta uskonnollista näkemystään tai heidän

uskonnollisen näkemyksensä ei ollut tiedossa.

Uskonnottomuus ei kuitenkaan tarkoita suoraan sitä, etteivät ihmiset olisi uskonnollisia, toteaa **Liina Kilemit**. Hän toimii Viron evankelis-luterilaisen kirkon teologisen instituutin uskontososiologian lehtorina.

– Virossa arvostetaan uskonnon yksityisyyttä ja yksilöllisyyttä. Ihmiset saattavat luoda oman uskontonsa, jossa on piirteitä monista maailmanuskonnoista. Myös uushenkisyys saa kannatusta.

”Slaavien uskonnollisuus ei kerro uskon määrästä mitään”

Viron asukkaista noin 70 prosenttia on etniseltä taustaltaan virolaisia, ja heistä yli 70 prosenttia kertoo olevansa uskonnottomia. Sen sijaan slaavit – ukrainalaiset, valkovenäläiset ja venäläiset – ovat kaikista uskonnollisimpia. Venäläiset ovat Viron suurin etninen vähemmistöryhmä 24 prosentin osuudellaan. Heistä yli puolet on uskonnollisia.

Liina Kilemit muistuttaa, ettei slaavien virolaisia suurempi uskonnollisuus kerro uskon määrästä mitään.

– Venäläisillä ortodoksisuus linkittyy osaksi kansallista identiteettiä. Venäläinen siis sanoo

olevansa ortodoksi, vaikka hän ei edes harjoittaisi uskoa.

Virolaisten maallistuminen on keikauttanut luterilaisen ja ortodoksisen kristillisyyden kannatuksen päällelleen. Kun vielä vuonna 2000 luterilaisuus oli maan suurin uskonto 46 prosentin kannatuksella uskonnottomien väestön keskuudessa, nyt kärkipaikkaa pitää ortodoksisuus 56 prosentin osuudella. Samalla luterilaisten osuus on supistunut 27 prosenttiin uskonnollisina itseään pitävien keskuudessa.

Jos tarkastellaan aikaa ennen neuvostomiehitystä, pudotus on vieläkin jyrkempää. Kilemit arvioi, että vielä sata vuotta sitten luterilaisia oli jopa 80 prosenttia koko väestöstä.

Kristillisen perinteen siirtäminen katkesi

Viro on yksi maailman maallistuneimpia valtioita. Syitä tähän on monia, Liina Kilemit sanoo.

– Viro on ollut historiansa varrella useita kertoja vieraan vallan alla, ja yleensä kirkko on edustanut miehittäjän valtaa.

Kun virolaisten kansallinen identiteetti alkoi herätä, sen taustalla olivat muut kuin kirkon mie-

Virossa arvostetaan uskonnon yksityisyyttä ja yksilöllisyyttä. Myös uushenkisyys saa kannatusta.

◀ Viron luterilaisen kirkon teologisen instituutin uskontososiologian lehtori Liina Kilemit ei usko kristillisen uskon sukupuuttoon Virossa. KUVA: KAROLIINA RAUHIO-POKKA

het. Tämä johti siihen, että kansallinen identiteetti rakentui kirkon ulkopuolella, jolloin maahan ei missään vaiheessa päässyt syntymään kansallista kirkkoa.

Kun Viro lopulta itsenäistyi Neuvostoliitosta, maallistuminen oli jo ehtinyt niin pitkälle, ettei tässäkin vaiheessa ryhdytty enää rakentamaan virolaista kristillistä identiteettiä. Maallistuminen taas on paitsi länsimainen trendi myös neuvostomiehitysajan perua.

– Neuvostoliiton aikana Virossa tapettiin sata pappia, ja kirkon toimintaa rajoitettiin. Koulujen uskonnonopetus ja seurakuntien lapsi- ja nuorisotyö lopetettiin, Kilemit sanoo.

Kristillisen perinteen siirtäminen katkesi, eikä se ole vielä palautunut. Jopa kirkkoon kuuluvat vanhemmat saattavat ajatella, että kristillinen kasvatus on uskonnon tuputtamista, Kilemit toteaa. Tutkimuksen mukaan 15–29-vuotiaista vain alle 15 prosenttia kertoo kuuluvansa johonkin uskontokuntaan, kun yli 65-vuotiaiden keskuudessa vastaava luku on 43 prosenttia.

Myöskään valtakunnallista uskonnonopetusta ei ole aloitettu uudelleen. Tämä näkyy Kilemitin mukaan virolaisten uskonnonlukutaidossa, joka on erittäin heikkoa: uskontojen ja kristillisten tunnustuskuntien välisiä eroja ei tunnusteta. •

KAROLIINA RAUHIO-POKKA

Viron luterilainen kirkko kärsii jäsenkadosta – mikä ratkaisuksi?

VIRON EVANKELIS-LUTERILAINEN kirkko kamppailee pienevän jäsenmäärän ja -kassan kanssa. Virossa kirkolla ei ole lain edessä erityisasemaa eikä verotusoikeutta. Jäsenmaksu perustuu vapaaehtoisuuteen.

Vaikka Viron kirkolla ei ole erityisasemaa, sitä kuitenkin arvostetaan perinnekirkkona. Arkkipiispalta saatetaan esimerkiksi kysyä televisiossa näkemystä ajankohtaisiin kysymyksiin, Liina Kilemit toteaa.

Kirkko on juuri perustanut työryhmän, jonka tarkoituksena on esittää ehdotuksia lapsi- ja nuorisotyön parantamiseksi. Tällä yritetään ratkoa jäsenkatoa.

Jäsenkadosta kärsivät erityisesti maalaisseurakunnat, joiden pitäisi ylläpitää kulttuurisesti arvokkaita mutta kalliita kirkkorakennuksia. Maalaisseurakunnat autioituvat paitsi kaupungistumisen takia myös siksi, että neuvostoaikana uusia asuinalueita rakennettiin tarkoituksetta kauas vanhoista kirkoista, Kilemit toteaa.

Hänen mukaansa on olemassa vaara, että tulevana vuosina luterilaisten määrä Virossa edelleen vähenee. Uskon sukupuuttoon hän ei kuitenkaan usko.

PÄÄKIRJOITUS

Olkoon vuosi 2023 Jumalan sanan vuosi

LEIF NUMMELA

RAPORTIT LÄNSIMAIDEN KASVAVASTA maallistumisesta lisääntyvät. Ruotsalainen kristitty vaikuttaja **Per Ewert** kuvaa kirjassaan *Maa, joka unohti Jumalansa (Landet som glömde Gud, Artos Norma 2022)*, miten Ruotsista 1900-luvulla tuli maailman maallistunein ja individualistisin maa. Sosiologi-teologi **Stephen Bullivant** puolestaan osoittaa kirjassaan *Nonverts: The making of Ex-Christian America (OUP 2022)*, miten vähän päälle 20-vuotiaat Yhdysvalloissa johtavat voimakasta liikehdintää ulos kristillisistä kirkoista. Kuuluisan Pew research -tutkimuskeskuksen mukaan kristityt tulevat olemaan vähemmistö Yhdysvalloissa vuoteen 2070 mennessä.

RATKAISEVA KYSYMYS ON TÄMÄ: miten kristittyjen tulisi reagoida tähän tilanteeseen? Hyvä vastaus löytyy **John Allen Dearing III:n** mielenkiintoisesta kirjasta *Ei palaa tyhjänä: Kirjoitusten käyttö kreikkalais-patristisen tradition evankelioivissa kirjoituksissa (Will not return void, Wipf and Stock 2021)*. Dearing osoittaa, miten sellaiset kuuluisat kirkkoisät kuin Justinos Marttyyri, Athanasios Aleksandrialainen, Johannes Khrysostomos ja muut tukeutuivat kirjoituksiinsa ja julistuksessaan Raamatun sanaan. On monia tutkimuksia ja tulkintoja siitä, miksi kristillinen kirkko, keskeillä kristinuskolle täysin vierasta kulttuuria, menestyi ja kasvoi niin voimakkaasti ensimmäisinä vuosisatoina. Kasvu oli todella uskomatonta. Apostolien teoissa, luvussa 2 kerrotaan 3000 uuden ihmisen kääntyneen kristinuskoon hyvin pian Jeesuksen taivaaseenastumisen jälkeen.

TUTKIJA RODNEY STARK LÄHTEE LIIKKEELLE tuhannesta kristitystä vuonna 40 jKr. ja päättyy siihen, että kristittyjä oli Rooman valtakunnassa vuoteen 313 mennessä yli kuusi miljoonaa. Tämä merkitsisi 40 prosentin kasvua jokaisena vuosikymmenenä. John Dearingin teesi on hyvin yksinkertainen. Hän ei kiellä muiden, kuten sosiologisten, kulttuuristen ja yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutusta kristinuskon kasvuun, mutta hän pitää merkittävimpänä tekijänä luottamusta Raamatun sanaan. Kristittyjen määrän kasvu johtui Dearingin mukaan siitä, että kristityt pitivät Raamatun sanaa Jumalan antamana ensisijaisena välineenä ihmisten voittamiseksi Kristukselle. He pitivät kirjoituksissaan ja julistuksessaan jatkuvasti ja monipuolisesti esillä Jumalan sanaa. Sanassa itsessään oli heidän vakaumuksensa mukaan voima kääntää ihmisiä ja tehdä heistä uskovia kristittyjä.

OMAN TODISTUKSENSA MUKAAN Raamattu on voimallinen ja vaikuttava sana. Kun sitä pidetään selkeästi ja vahvasti esillä, se ei tyhjänä palaa vaan aikaansa kääntymystä Jumalan puoleen ja kasvua kristittynä. Niin kuin kirkkoisä Origenes kirjoitti: Raamatun ”profetiat ... riittävät synnyttämään uskoa jokaisessa, joka niitä lukee.” Se on selvää, miten kristittyjen tulisi vastata myös juuri nyt meidän omana aikanamme maallistumisen voimakkaaseen haasteeseen. Meidän tulee palata kaikessa Raamattuun ja pitää sen sanomaa rohkeasti ja monipuolisesti esillä. Jumalan sana tekee tänäänkin sen, mihin kukaan kristitty ei itsessään kykene. Koska se on Jumalan omaa sanaa, hän synnyttää sen kautta kuuloissa ja lukijoissa kääntymistä ja uutta hengellistä elämää. •

Jumalan sana tekee tänäänkin sen, mihin kukaan kristitty ei itsessään kykene.

